

שכוחו של הארוס הוא בשותפות עם האב, לכן יכול להפר נדרים שנדרה קודם האירוסין, בהיותה ברשות האב.

ומוכח מזה, שנערה המאורסה, אין הארוס יכול להפר נדרים אלא בצירוף הפרת האב, וכן האב אינו יכול להפר נדרים אלא בצירוף הפרת הארוס.

פסוק א **דבי רבי ישמעאל תנא:** המקור לדין של נערה המאורסה הוא **מהפסוק "בין איש לאשתו, בין אב לבתו.** בנעוריה בית אביה".

ומשמעות הפסוק הוא, שמדובר בנערה המאורסה. ומכך שנסמך בפסוק אב לבעל, יש ללמוד —

מכאן, לנערה המאורסה, שאביה ובעלה מפירין נדרים.

ומקשינן: **ולתנא דבי רבי ישמעאל,** הפסוק **"ואם היו תהיה לאיש" — מאי עביד ליה?**

והרי רבי ישמעאל לומד את דין הארוסה מ"בין איש לאשתו". ואם כן, מיותר הפסוק **"ואם היו תהיה לאיש"!**

ומתריצין: רבי ישמעאל **מוקים ליה,** מעמיד את הפסוק **"ואם היו תהיה לאיש" — לאידך דרבא** [לדרשא אחרת שדורש רבא], לקמן דף ע א, שאם מת הארוס, יכול האב להפר לבד את נדריה.

ומקשינן: ולדעת **רבא לעיל,** שלומד דין נערה המאורסה מקרא **"ואם היו תהיה**

לאיש", אם כן, **האי קרא "בין איש לאשתו", דתני דבי רבי ישמעאל ללמוד ממנו דין נערה המאורסה — מאי עביד ליה?**

הרי פסוק זה מיותר, כי דין נערה המאורסה נלמד כבר מ"ואם היו תהיה לאיש"?!

ומשינינן: **מיבעי ליה** [פסוק זה נצרך לפי רבא] **לומר, שהבעל מיפר גם נדרים שבינו לבינה.** ולא רק נדרי עינוי נפש.

כי נדרי נפש נכתבו בפירוש בפסוק, ולכן הכתוב **"בין איש לאשתו"** בא ללמד על הפרת נדרים שבינו לבינה.

איבעיא להו —

מסתפקת הגמרא בהגדרת השותפות של אב והבעל בהפרת נדרים של נערה מאורסה:

האם ההגדרה היא, כיון שנדר של נערה המאורסה יכול להיות מופר על ידי שני שותפים, האב והבעל, הרי זה כאילו הנדר נחלק מתחילתו לשני חלקים, וכל אחד מהם מפר את חלקו.

ולכן, כאשר הפר רק הארוס את חלקו, ⁽⁷⁾ והאב לא הפר, הרי זה כאילו **הבעל מינו גיזו** [חותך] את הנדר, וחצי הנדר שבחלקו של הבעל בטל לגמרי, ואילו חציו השני, שבחלקו של האב, נשאר חזק כבתחילה.

או שאין הנדר נחשב כחלוק לשניים, אלא כולו הוא נדר אחד, אלא שהפרת אחד מהשותפים, פועלת בנדר **שמקליש קליש**

מפר אלא את אותם נדרים שיכול הבעל להפר, ולאחר מיתת הבעל יכול להפר את כל הנדרים.

[שער המלך]

7. אין הבדל בספק זה בין אם הפר האב בלבד או הפר הארוס בלבד, והגמרא נקטה את הספק באחד משני האופנים. [ראשונים]

[נחלש] כל הנדר. ואחרי הפרת הבעל, לפני שהפר האב, הרי זה "נדר קלוש".

ומבארת הגמרא את הספק:

היבא קא מיבעיא לן [היכן יש נפקא מינה] בין אם הבעל מיגז גיזו או מקליש קליש?

—

כגון דנדרה מתריין זיתין, שנדרה הנאה מאכילת אוכל בשיעור שני זיתים [ולפי הר"ן בשני זיתים ידועים], **ושמע הארום** את נדרה, **והפר לה**, והאב עדיין לא הפר את חלקו, והאשה **אכלתנון** לאותם שני זיתים שנדרה מהם הנאה.

אי אמרינן בעל **מיגז גיזו** את חלקו, ובטל רק חצי הנדר, וחציו השני לא הופר כלל — **לקיא** [לוקה] האשה, מאחר ואכלה דבר האסור בנדר לגמרי. שהרי יש כאן חצי נדר בשיעור כזית⁽⁸⁾, [לפי הרא"ש. ואילו לפי הר"ן יש כאן זית שלם שהופר וזית שלם שלא הופר, אך לא ידוע איזה הוא הזית שהופר ואיזה הוא הזית שלא הופר].

אך **אי אמרינן** בעל **מיקליש קליש**, הרי כל

הנדר הוקלש איסורו, **ואיסורא בעלמא הוא**, ואין זה איסור גמור של נדר, ואינה לוקה על אכילת שני הזיתים.

תא שמע, יש לפשוט את הספק מדברי הברייטא —

לפי ששנינו במשנה לקמן, ע א, גבי נערה המאורסה שאביה ובעלה מפירים נדריה בשותפות, אם מת הבעל, "נתרוקנה" רשותו של הבעל ועברה אל האב, ויכול אז האב להפר לבד את הנדרים שנדרה בהיותה ארוסה.

אך אם מת האב לא "נתרוקנה" רשותו של האב, ולא עברה אל הבעל. ואין הארוס יכול להפר לבד את נדריה.

ושנינו על משנה זו בכרייתא:

א. אימתי אמרו שאם מת הבעל, נתרוקנה רשותו של הארוס לאב, ויכול האב להפר לבדו את הנדרים שנדרה בתקופת האירוסים, רק **בזמן שלא שמע הבעל** את הנדר קודם **שימורת, או ששמע והפר, או ששמע ושתק ומת בו ביום ששמע**,⁽⁹⁾ לפני שהספיק להפר או לקיים.

ואפשר לתרץ עוד, ש"לוקה", הכונה היא, שחייבת קרבן מעילה. וכזה ודאי לא מועיל כל שהוא [רשב"א]

ודברי הרשב"א תמוהים, שהרי בקרבן מעילה אע"פ שאין חייבת אם אכלה כל שהוא, בכל זאת אין צורך בשיעור כזית, אלא די בשיעור פרוטה, ואם כן, למה נקטה הגמרא דוקא אם נדרה בשיעור שני זיתים? [רעק"א]

9. אבל אם מת יום לאחר ששמע, לא יכול האב

8. הגמרא נוקטת דוקא אופן זה, שנדרה משני זיתים, כדי שאף לאחר ההפרה ישאר שיעור כזית שלא הופר, משום שאין לוקים על פחות משיעור כזית.

וקשה, הרי אמרינן במסכת שבועות, שבנדרים אין צורך באכילת כזית, אלא אפילו אם נדרה מכל שהוא, גם כן לוקה.

ואפשר לומר, כיון שיש מאן דאמר שאף בנדרים צריך כזית, לכן נקטינן בסוגייתנו לפי כולי עלמא.

וזו היא ששנינו במשנה: מת הבעל, נתרקנה רשות הארוס לאב.

ב-ח

אבל, אם שמע הארוס את הנדר וקיים אותו, או ששמע ושתק, ומת ביום שלאחריו, ונמצא שהחריש לה ביום שמעו, הרי זה נחשב כמקיום.

ולכן אין האב יכול להפר נדרים אלו.

ב. אם שמע אביה את הנדר והפר לה, ולא הספיק הבעל לשמוע את הנדר עד שמת האב, זו היא ששנינו במשנה: אם מת האב, אפילו אחר שכבר הפר, לא נתרקנה רשות האב לבעל, ואין הארוס יכול להפר לבד.

ג. אם שמע בעלה והפר לה, ואפילו אם לא הספיק האב לשמוע את הנדר עד שמת הבעל, יכול האב להפר. ואף זו היא בכלל מה ששנינו: מת הבעל נתרקנה רשות לאב.

ד. אפילו אם שמע בעלה והפר לה, אך לא הספיק האב לשמוע את הנדר עד שמת, אין הבעל יכול לחזור ולהפר את חלקו של האב, משום שאין הבעל מיפר אלא בשותפות עם האב⁽¹⁰⁾.

שמע אביה והפר לה, ולא הספיק הבעל טו-א לשמוע את הנדר עד שמת — חוזר האב ומפר את חלקו של בעל.

ואמר רבי נתן, על הדין האחרון⁽¹¹⁾ שחוזר האב ומפר את חלקו של הבעל:

הן הן דברי בית שמאי.

אבל בית הלל אומרים: אין האב יכול לחזור ולהפר חלקו של בעל.

שמע מינה, מוכח מכאן, שהמחלוקת בין בית שמאי ובית הלל, היא בספק של הגמרא:

הפרת האב לאחר מיתתו לא הוקלש הנדר כלל, ולכן אין הבעל יכול לחזור ולהפר לבד נדר זה. אבל בדין ד' כתוב שהפר הבעל, ואם כן לא בטלה הפרתו והרי זה נדר קלוש. והיתה הוה אמינא שיוכל הבעל להפר נדר זה, וקמ"ל שאין הבעל מיפר אלא בשותפות עם האב.

והרא"ש מפרש שהחידוש הוא, היות והיה אפשר לומר שכל הדין שלא יכול הבעל להפר בלי האב, הוא דוקא כאשר לא שמע הבעל את הנדר ועדיין לא זכה בוה, אבל בנידון דידן ששמע הבעל וכבר זכה בנדר, יוכל הבעל להפר אף את חלקו של האב לאחר מיתתו. וקא משמע לן שאף באופן זה אין הבעל מיפר בלא שותפות האב.

11. דוקא באופן זה חולקים ב"ה וסוברים שאינו יכול להפר, כיון שהאב המיפר חי והפרתו קימת,

להפר משום שבכך ששתק הבעל, הרי זה כאילו קיים את הנדר, ואין האב יכול להפר [ר"ן].
ואם שתק הבעל משום שחלה ונשתתק, ולא היה באפשרותו להפר ביום שמעו, אז אע"פ שהבעל בעצמו כבר לא יכול להפר, כיון שזמן הפרתו מוגבל אך ורק ליום שמעו את הנדר, בכל זאת, לאחר מיתתו, יכול האב להפר את חלקו, כיון שחלקו לא קיים [עפ"י בד קודש].

10. יש מהראשונים שפירשו שאין בדין זה חידוש מיוחד והוא נכתב אגב הסיפא. כיון שזה כבר כתוב בדין ב', שאם הפר האב ומת, אין הבעל חוזר ומיפר את חלקו של האב. והוא הדין בנידון דידן, שלא יכול הבעל להפר את חלקו של האב.

אבל הר"ן מפרש, שיש כאן חידוש משום שבדין ב' כתוב שהפר רק האב, וכיון שבטלה